

Unitárius Jövendő

Egyháztársadalmi, hitéleti és missziói célokat szolgáló lap.

Felelős szerkesztő: KOVÁCS LAJOS brassói lelkész-esperes.

Megjelenik minden hónapban. Előfizetési ára Romániában évi 150 lej. Magyarországon évi 5 Pengő. Más országokban ennek megfelelő összeg

Építsük ki egyházi életünket!

Végre megértük, hogy nyilvánosan is hangot merünk adni annak a felismerésnek és szent meggyőződésnek, ami 16 hónap óta él lelkünkben, hogy nekünk: romániai unitáriusoknak is szükségünk van szervezkedésre.

Nem akarjuk feltenni a kérdést, hogy miért kellett 16 hónapig várni erre a megmozdulásra és hogy ezért a késedelmért kit terhel a felelősség. A lelkünket fogva tartó legjobb reménységgel várjuk a megmozdulás nyomán jelentkező új, egészségesebb unitárius élet megindulását. Mert bármennyire is értékeljük egyházunk jelenlegi ideiglenes vezetőségének jó szándékát és a nagy erőfeszítéseket, melyekkel egyházunkat a közelmúlt válságain átmenteni igyekeztek, mégis úgy érezzük, hogy sem tett meg minden tőle telhetőt abban az irányban, hogy egyházunk szervezete az egész vonalon úgy épüljön ki, hogy ne csak a jelen válságain jusson úgy ahogy keresztül, hanem hitében és küldetésében megizmosodva a jövőt is biztosítsa. Nem kételkedünk abban, hogy egyházunk jelenlegi vezetőségének már a kezdet kezdetén voltak elgondolásai s talán kidolgozott tervei is egyházunk kiépítését illetően s ezeket az elgondolásokat és terveket a legjobb szándékkal szeretnék is volna megvalósítani. Sajnos, és ezt fájjaljuk a legjobban, ezekről a tervekről és elgondolásokról és azok megvalósítása érdekében tett megmozdulásokról és kísérletekről vajmi keveseknek volt és van még ma is tudomásuk. Pedig sem egyházunk történelmi missziója, sem életérdekei nem kívánták soha és nem kívánják ma se, hogy a felmerülő nehézségek hordozásának történelmi felelőssége csak azokra sulyosodjék, akiket a történelmi idők állítottak az élre.

A felmerülő problémák megoldása nemcsak egyesekre tartozik, hanem arra a közösségre, amelynek érdekében a tervek, elgondolások megszülettek. Egyházunk problémáit, a mostani idők által elé-

je tűzött céljait és feladatait csak közösen oldhatjuk meg, osztozva a munkában, Amit tehát el kell végeznünk és meg kell oldanunk, csak együtt végezhethetjük el és oldhatjuk meg. Nem végezheti és nem oldhatja meg sem az Elnökség, sem az E. K. T. T., sem valamilyen kialakult csoport, csak együtt, közös erővel, kölcsönös segítséssel, megértéssel, az unitárius lélek egységének és egymás szeretetének kifejezésre juttatásával.

Azokat az egyházi szerveket, bizottságokat és bíróságokat, melyeknek segítségével végezte egyházunk a maga munkáját a múltban és igyekezett megoldani feladatait, az élet és egyházunk 400 éves történelmének időnként elhangzott parancsszava hívta életre. Meg vagyunk győződve, hogy ezeknek a múltban gyökerező egyházi szerveknek, bizottságoknak és bíróságoknak a létjogosultságát az új életkörülmények nem tették fölöslegessé, sőt ép ez az új életkeret és új életviszony követeli, hogy nekünk, romániai unitáriusoknak nem megszervezkedni, hanem újraszervezkedni kell.

Mindebből önként és törvényszerűen következik az, hogy a történelem folyamán kialakult és a román állam által is elismert alkotmányunk törvényei értelmében egyházi szervezetünket az egyházi élet egész vonalán kiépítsük. Lehetnek, akik nem tudják, vagy nem akarják ennek a problémának a nagy horderejét úgy értékelni, mint amelynek minél gyorsabb és körültekintőbb megoldásától függ egyházi életünk zavartalan és egészséges folytatása az egyházközségi élettől kezdve az egyházköri életen keresztül, egyházi szervezetünk legmagasabb szerveinek életéig.

Egyházi életünknek ez a zavartalan folytatása követeli legelső sorban, hogy egyházi életünket a rendelkezésre álló erővel újjászervezzük; ezeket az erőket tevékeny, eredményes, építő és a jövőt biztosító munkába lendítsük, az egyházi gépezetet az egyete-

mes unitáriusság közakarátát képviselő legfőbb egyházi szervünknek: a zsinati főtanácsnak a közbizalma által kiválasztott és elhívott erőkon keresztül újra működésbe hozzuk.

Az eltelt idő megmutatta, hogy az egyházi élet gépezetét úgy munkában tartani, hogy az általa elvégzett munka valóban egyházépítő és gazdagító legyen, 3—4 embernek teljesen lehetetlen. Ezeknek az embereknek még más és olyan munkakörük is van, melynek betöltése magában véve is egész embert kívánt a multban, sokkal nyugodtabb életkörülmények között; mennyivel inkább egész embert kíván a mai idegőrlő, minden testi, szellemi és lelki erőit igénybe vevő küzdelemben.

De ez az idő megmutatta azt is, hogy mennyire korlátozza és megköti a munkaképességet az a tudat, hogy ideiglenes vezetősége van.

Nem akarom ezzel azt mondani, hogy egy zsinati főtanácsnak az összehívásával és az ilyen módon újjászervezett egyházi élet munkába lendítésével egyházunk minden problémája megoldást nyer és a jövőben zökkenés nélkül fognak menni a dolgok, minden unitárius meglegedésére. Azt azonban állítom, hogy a mainál jobban és eredményesebben fognak menni és sokkal nagyobb közmegnyugvásra. Ha semmi más eredménye nem lenne egyházi életünk újjászervezésének, már ez is megérdemli nemcsak az érte vívott küzdelmet, és a szerzett tapasztalokérti fizetett áldozatokat, de megvalósulás esetén meg fogja birni azt az anyagi teherterelt is, amely majd egyházunk költségvetésében minden biznnyal mutatkozni fog. Éppen ezért egyházi életünk kiépítésének a kérdése minden más ok miatt szenvedhet halasztást, de semmiesetre sem szenvedhet az anyagiak miatt.

Az unitárius közvéleménynek nagy megnyugvására szolgál már az a tudat is, hogy ezzel a kérdéssel egyházunk jelenlegi vezetősége is komolyan kíván foglalkozni, amit bizonyítani látszik a dec. 11-én tartott E. K. T. T. gyűlésében elhangzott előadói indítvány és e tárgyban kiadott körirat. Mégis szükségét láttam e kérdésnek a nyilvánosság előtt való tárgyalását és napirenden tartását a jelenleg még mindig egyetlen unitárius lapunkban, az Unitárius Jövendőben. Ugy érzem, hogy ez a kérdés azokat az unitárius hűveinket is érdekli, akik minél hamarabb szeretnének intenzíven bekapcsolódni egyházi életünk jövőt munkáló vérkeringésébe. Az Unitárius Jövendő jelenlegi terjedelme nem engedi meg, hogy ebben a cikkben tovább vezessem az egyházi életünk kiépítésére vonatkozó gondolataimat. De remélni merem, hogy Szerkesztőnk további gondolataimnak a következő számban is fog helyet biztosítani. *)

Sácueni-Ujszékely, 1942 január.

Máthé Sándor.

*) Szívesen adunk helyet a hozzászólásoknak és várjuk a fejtegetés folytatását is. Szerk.

Mussolini:

Szirmai Rezső Mussolini ifjúságáról írott rajzában hősének szájába a következő szavakat adja:

„A történelem tele van emberfeletti művekkel, melyeket az emberi hit teremtett. A hit nem azonos a ványadt arcú szentek előtt való leborulással, de azonos azzal az egyetlen forrással, amelyből igaz és nagyszerű emberi tettek fakadhatnak. Csak a cselekedet és a hit párosulásából születhetik örökké tartó alkotás. Mert ahogy a cselekedet megsemmisül, ha nincs benne hit, a hit is üres és magtalan föld marad, ha nem teremnek benne cselekedetek. A cselekedet hit és a hit cselekedet nélkül: illúzió. Illúziókkal pedig nem lehet államot alkotni és fenntartani. Az állami épület téglái a tettek. Tettek, melyeket az emberi képesség, emberi vágy, emberi természet s főként az emberi hit alapzatára kell építeni. Ezen az alapzaton kell terjeszkedni széltében, hosszában és mélységben egyaránt. Megállni egy pillanatra sem szabad. Aki megáll, az elsorvad. Az élet értelme: cselekedni! Az élet értelme: alkotni! Az ember nem zsarnokságot akar és nem akar megszabadulni a zsarnokságtól. Az ember vasutat akar, házat akar, hidat akar, világosságot akar, utat akar, — az ember egész egyszerűen csak olyan cselekedeteket akar, amelyek képessé teszik arra, hogy emberi életet élhessen...“

A bárhol élő unitáriusokhoz.

Az unitáriusoknak az is szép jellemvonásai közé tartozik, hogy bárhol élnek, egymásnak a sorsa iránt érdeklődnek, egymással kulturális és hitbeli közösséget fenntartják, egymást erkölcsi és egyéb támogatásban részesítik. A kisebbségi sorsban e közösségérzetre és támogatásra valóban szükségünk van. Az előfizetési díj pontos rendezését is az Unitárius Jövendő fenntartásának anyagi biztosítása mellett a velünk való hitrokoni együttérzés és erkölcsi támogatás kifejezésének tekintjük. Meg vagyunk győződve, hogy a romániai egyetlen unitárius egyházi lapnak a fenntartásával fontos egyházi és hitbeli érdeket szolgálunk. Hitrokoni szeretettel kérjük olvasóinkat, hogy lapunk iránt nagybecsű érdeklődésüket megtartani s azt másokban is felkelteni szíveskedjenek, amennyiben pedig még nem tették volna, a lap fenntarthatása céljából, az alább olvasható előfizetési tájékoztató értelmében tartozásaikat mielőbb rendezni igyekezzenek. Az összeg a sepsiszentgyörgyi, baróti, székelyudvarhelyi, marosvásárhelyi, nagyváradai lelkészekhez is fizelhető.

Vásároljon az

ELEKES

könyv és
papírüzletben.

Hozzászólás a szervezkedéshez.

Egyházi szervezetünk kiépítésével kapcsolatosan sajtóban és személyes beszélgetések alkalmával is gyakran hangzanak el kívánságok. Kiépítésről, fejlesztésről, időszerűvé tételről beszélnek. E tekintetben semmi változtatásra, semmi átalakításra nincsen szükség. Az a körülmény, hogy a bécsi döntés után a püspök, teológiai akadémiánk, főgimnáziumaink és földmivesiskolánk Kolozsváron, illetve Székelykeresztúron maradtak, semmiben sem változtatta meg ittmaradt hiveink iránti kötelezettségeinket, sem pedig az állami hatalommal szemben jogi helyzetünket. Ép úgy, mint 1919 után a román fenhatóság alá került egyházrész a hagyományoknak, törvényeknek megfelelően teljesen önálló életet élt az ország törvényei keretében úgy kell éljük ezután is itt tovább önálló életünket. Ezért szó sem lehet arról, hogy püspöki helynök töltse be egyházunk fejének helyét, hanem teljesen önálló hatáskörű püspököt kell választani. Amennyiben az állam által lélekszámunk arányában nyújtandó püspöki jövedelem nem nyújt méltó megélhetést, kapcsolni kell, amint történelmünk tanúsága szerint ez már a múltban is megtörtént, a püspöki méltóságot valamelyik egyházköztség lelkészi állásával. Amennyiben a teológia akadémia fenntartására szükséges összeget az állam teljes egészében nem nyújtaná, fenntarthatunk teológiai akadémiát a más felekezetekkel egyetemlegesen. Az unitárius dogmatika és egyháztörténelem tanszékének költségeit bizonyára fedezi a megillető állami fizetés. Az egyházvezető mellé rendelt hivatalnoki kar, adminisztratív szervek és intézmények jogfolytonossága természetesen biztosítandó volna.

Az ideiglenes szervezet túlhosszu ideje működik. Más felekezetek az engedélyeket megszerezték arra, hogy a szükséges választásokat megejtsék és tisztikaruk elismertetése érdekében az Államvezetőnél és a kormánynál közbejárnak. Erre vonatkozólag a szükséges lépéseket nekünk is minél hamarább meg kell tennünk, hogy a püspöki méltóságot betölthessük, aki majd a hűségesküt letéve, az egyházi tisztviselőktől és lelkészeiktől a hűségesküt beveszi.

Nem tudom, hogy a pontos számbavétel hiveink lélekszámára, a jogszerinti főtanácsi tagságra, értékeink s erőink nagyságára vonatkozólag megtörtént-e már. Amennyiben nem, napok alatt végrehajtandó és lehetőleg központi helyen főtanács tartandó, mely a további kiegészítésekről intézkedik és a korszerű vezérlőbizottságra alkotmányos jogait ráruházza.

Valószínű, hogy helyes erőszámbavétel után rájövünk arra, hogy egyházunk és fajunk iránti kötelezettségeinknek, a háborus viszonyok által kívánt társadalmi munkának sokkal nagyobb mértékben tudunk eleget tenni, mint az utolsó 16 hónapban tettük.

A hiveink és népünk érdekében való áldozathozatal és szolgálat sohasem volt annyira szükséges, mint ma. Amennyiben e tekintetben valakit mulasztás terhel, késő utódaink fizetik meg. Egyház és állam feladata soha nem mozgott egy síkban annyira, mint ma. A közös munkatéren való együttműködés nem volt soha annyira szükséges, mint ma. Meg kell adjuk az egyház szociális tartalmát. Nem elég a hivek lelki gondozásával foglalkozni; megértően segítségükre kell lennünk életük minden megnyilvánulásában. Az Arad vidékén napközi otthonná berendezett imaház korunk szimboluma: visszatérés az őskeresztény formákhoz.

Nem szabad meglepedkeznünk egyházunk jogi személyiséggel bíró más intézményeiről sem: Nyugdíj Egyesület a belső emberek részére, Dávid Ferenc Egyesület, Nőszövetség, Ifjúsági Egyesület. A Dávid Ferenc Egylet férfi tagjai az ifjúságban az utánképzésről gondoskodhatnak, a Nőszövetség a gyermek és aggondozás kérdéseit oldhatná meg, stb.

A teológia akadémiával kapcsolatosan kell megoldanunk a tanító és kántorképzés nagy feladatát, a szindi és csányi birtokkal kapcsolatosan pedig a falusi ifjúságunk továbbképzését, korszerű színvonalon tartását.

Elvész a nép, melynek vezetői nem gondolnak korszerű nevelésére, harcokban való megedzésére, feladatainak és kötelességeinek betartására. Mi élni és nem elveszni akarunk; meg kell találnunk a módokat, hogy élni tudjunk.

Dr. Kerekes István.

A hit ereje.

Az unitárius vallás hivei sok nehéz időt éltek át. Látszik ez templomi énekeink egyrészéből is, a melyek sokszor megkapó közvetlenséggel tárják elénk a hivek szenvedését és kiáltásuk a segítségért sokszor megrázó erejű.

De a sok szenvedésnek, keserű megpróbáltatásnak sötét háttérén különösen világosan ragyognak fel a legszebb és legnemesebb emberi tulajdonságok; az emberszeretetnek, az emberi lélek legnemesebb megnyilvánulásainak legszebb példáival éppen a leg-sulyosabb időkben szoktunk találkozni — és a szenvedés, megpróbáltatás nehéz idői erősítik meg az emberben a hitet is.

Csak kevesen ébrednek annak tudatára, hogy a hitben, a jószándékon alapuló erős akaratban, milyen nagy valóságos erő rejlik. Sokszor láthatjuk, hogy az ilyen tiszta hit és akarat megváltoztatja az események folyását és sokszor a legnagyobb veszély pillanataiban idéz fel váratlan segítséget.

Egy amerikai filozófus, Prentice Mulford, a gon-

dolat reális erejét vizsgálva, többek között a következő szép szavakat mondja, amelyek kissé szabad fordításban így hangzanak:

„Legmagasabbrendű erő és értelem kormányozza a Világmindenséget. A szellem mérhetetlen hullámai szakadatlanul áramlanak a végtelen térben. Mindenben, ami van, az a tómtól a leghatalmasabb égitestig, legmagasabbrendű erő, bölcsesség, értelem nyilvánul meg.

Minél messzebbre jutunk ennek a legmagasabbrendű és kimeríthetetlen erőnek a felismerésében, annál többet vonunk magunkhoz ebből az erőből. Minden mulandónak sorsa, hogy az Örökhöz való viszonyát felismerje, hogy ráeszméljen, hogy a legnagyobb tökélyhez és boldogsághoz vezető egyenes utat a magasabbrendűbe vetett megingathatatlan hit és teljes odaadás.”

A tiszta hitben és akaratban szintén misztikus erő van. Átviszi az embert leküzdhetetlennek látszó akadályokon és segítséget hoz reménytelen helyzetekben. Amikor könnyen megy sorsunk, elfeledkezünk a hit erejéről, de amikor súlyos napok, veszélyes idők járnak felettünk, mindig újra feltámad bennünk a hit és sokszor látjuk, hogy nem ok nélkül bizunk annak erejében. Ha szándékaink tiszták és nemcsak magunkon, hanem — legalább szűk körünkben — embertársainkon is segíteni akarunk, akkor mindig tapasztalni fogjuk, hogy akaratunk megsokszorozódik és reális erőt képez. Emelt fővel és biztos hittel járjuk a megpróbáltatások nehéz útját, és mindig meg fogjuk találni a helyes ösvényt, a veszélyből kivezető utat.

Az élet végső kérdései nyitva állanak előttünk, nem ismerjük a mély kapcsolatot élő és élő között; a mi szűk földi életünkben kiindulva fel sem foghatjuk teljes grandiozitásában az egész Világegyetemet betöltő, előttünk mindinkább kibontakozó ropant termelő erő végtelen hatalmát és gazdagságát, korlátlan lehetőségeit. Hogy mik az élet lehetőségei, arról a földi életrendszer szűk keretei között magunknak fogalmat sem alkothatunk. De látjuk, hogy a fejlődés iránya a földi életben az öntudat mélyülése, az életérzés intenzitásának, a cselekvési szabadságnak fokozódása. Az ember környezete felett nem testi, hanem értelmi képességeivel uralkodik. Világos, hogy a haladást, a jövőt, az élet fejlődési tendenciáit akkor szolgáljuk, amikor törekszünk életérzésünk intenzitását, szellemi képességeinket, a legmagasabb fokra emelni. Bármily korlátoltnak is lássuk ma az akarat hatalmát, nem tudhatjuk, hogy a fejlődés mily lehetőségei állanak nyitva számára. A helyes irányban alkalmazott akarat hatalma is nagyra fog növekedni. Létezése már magábanvéve érv erre.

Mit várhatunk a helyes irányba beállított akaratertől? Amikor a szabadabb, szebb, magasabb-

rendű életre irányul minden óhajlásunk, amikor azt kívánjuk, hogy sikerüljön az életet magunkban a legmagasabb fokra emelni, a magasabbrendű felé irányítani? Amikor magunkban és gyermekeinkben a legmagasabbat és legnemesebbet akarjuk nagyra nevelni? Amikor az élet tiszta tűzét akarjuk magunkban nagy lánggra lobbantani? (Olyan tűz ez, amelynek nem kell anyagi táplálék, amelynek kialudnia soha sem szabad.)

A helyes irányban alkalmazott akarat önmagában hatalmas és előbb-utóbb feltétlenül érvényesül. Azért van ez, mert összecsendül az élet mindennél hatalmasabb építő erővel, azokból nyer lendületet, azok viszik előre, azokkal párhuzamos. A tiszta szándéku akarat és az erős hit közel visz a nagy teremtő erőhöz és az élet ősforrásaiból merit mindig új és új erőt.

Hol a mi helyünk a Világegyetem örök keletkezésében és változásában, az Élet e végtelen tengerén? Kétségtelen, hogy mi is részt veszünk a nagy műben és hogy a látás, a szellemi képességek nagy adománya nemcsak azt a célt szolgálja, hogy életünket magunknak fenntartsuk, hanem hogy azt továbbépítsük, minél tökéletesebbé fejlesszük magunk és utódaink számára.

A tapasztalatoknak és öntudatlan emlékezéseknek végtelen sorozata van mögöttünk. Földünk fejlődését a tengerek képződésétől és lehülésétől fogva átítük mi is, és az az erő, amelynek létünket köszönhetjük, kezdet nélkül, végtelen idők óta hat a Világűrben.

Szellemünket mi is egy fokkal tökéletesebben és megtisztultabban adjuk át utódainknak. Azt az erőt, amely az új életnek forrása, parányi anyagrészekéhez kötve csodálatosképpen valamennyi tapasztalatunkkal, a múlt új szakaszával, öntudatlan emlékezéseinkkel adjuk gyermekeinknek tovább. Ők átveszik azt, ami egyéniségünkben a legjellemzőbb, egyedülálló és ami aztán testüket is formálja, bizonyos mértékben jövő életüket is irányítja.

Ez a szellem, amelyet elődeinktől kaptunk és utódainknak tovább adunk, egy mindinkább mélyülő öntudat, mind tökéletesebben és tökéletesebben tükrözi vissza a Világegyetemet. Harmonia és tökéletesedés kell, hogy elterjedjen ezen szellem által, amely mind tisztábbá és hatalmasabbá válik a Földön. Így szolgálja a földi élet az univerzális életet, a Világegyetem harmóniáját.

Az örök, megsemmisíthetetlen erők képezik a legfőbb valóságot. Az anyag keletkezése és elmulása, a csillagok felvillanása és kialvása, visszabomlása a Világűrbe, nem egyéb muló tűneménynél. Maga a földi élet sem egyéb az erők egy megnyilvánulásánál; a földi élet csak szolgálatába hajtja az anyagot, amelyen keresztül megnyilvánul, de lényegében nem egyéb a Világegyetem nagy erőinek hajtásánál. Nincs olyan élőlény, amely elszigetelten megállhatna, mindegyik kötve van és marad a természet erőihez. Az elmulás képét az anyag adja, az erők megsemmisíthetetlenek.

CAL VILMOS.

Jeles mondások.

Olvasás közben kijegyezte NAGY BÉLA unitárius lelkész.

AZ UNITÁRIUS VALLÁSRÓL.

A vallás minden alakjában abban különbözik minden egyébtől, hogy az a tárgya, ami a tapasztalat körét meghaladja. (*Giddings.*)

Világosság és igazság, ez az a két sarok, mely körül vallásos életünk forog. (*Játhó.*)

A keresztény vallás szabadabb, határtalanabb a világosságnál vagy a szeleknél. Az nem annyira rideg tan, mint inkább szellem, határtalan szeretet szelleme. A végtelent inkább érezni lehet, mint leírni. (*Channing.*)

Egy olyan vallás, mint a Krisztusé, megkívánja, hogy a lélek a lehető legtevékenyebb és legszabadabb legyen. (*Channing.*)

Szomorú vallás az, amelynek félnie kell az értelem világosságától. A vallás éltető eleme épen az igazság és szabadság. (*Játhó.*)

Vallás nélkül olyan az ember, mint a hajó iránytű nélkül. (*Ferencz József.*)

A vallás fejlődéseinek egyes korszakában ezek a tényezők: papság és szentkönyv — nagy szerepet játszanak. (*Carpenter J.*)

A vallás állandó gyökere elménkben, szivünkben és lelkiismeretünkben van. (*Carpenter J.*)

A tekintély uralma a vallás terén lejárt. A keresztények nem fogják magukat alárendelni a betű hatalmának. (*Carpenter J.*)

A tudomány kivivott eredményeit fenntartás nélkül el kell ismernünk, az egyházi hagyományokat, amelyek ezekkel összeütközésben állanak, mint dogmai elveket szó szerinti értelmezésükben el kell ejtenünk és úgy kell magyaráznunk azokat, mint a vallásos eszmék szimbolikus mezét. Fel kell tárunk az örök igazságot, amit semmi tudományos eredmény meg nem dönthet. A hagyományos tanok porba hullanak, de a vallás eként megszabadulva elavult formáitól, tisztaságban és elevenítő erőben mindinkább emelkedni fog. (*Dr. Pfeleiderer Ottó.*)

A vallás nagy világa ma nem a felekezetiességé, hanem az egyetemességé. A vallás oly valami, amihez az ember hű, amiért él és hal; a legnagyobb erő, a legszentebb, amit ismerünk; szüntelen való vágyódás a végtelen és tökéletes után. (*S. M. Crothers*)

Minden vallás egyformán az ember vallásos természetének és vágyódásának a természetes következménye. (*M. I. Savage.*)

Én a vallást is az emberi szellem produktumának tekintem. S mint minden emberi mű, a változás, az élet és a fejlődés törvényének van alátvetve (*Vári Albert.*)

A vallás és az erkölcs ikertestvérek s a gyakorlati életben lehetetlen a kettőt egymástól elválasztani. (*Vári Albert.*)

Minden nép vallásában 3 alaptényező tisztán megkülönböztethető: u. m.: hit, morál és kultusz. (*Vári Albert.*)

Vallás nélkül hasztalan akarjuk a boldogság hajlékát felépíteni. (—)

A vallás a kor műveltségével lépést kell tartson. (*Chantre.*)

A vallásnak a tudománnyal szoros összeköttetésben kell álljon. (*Chantre.*)

Amely vallásos ember fél a tudománytól s azt félrelöki, halálos ítéletet mond saját hitére (*Chantre.*)

Maga bele akar temetkezni a vallásba, pedig az nem temető, nem sír, nem koporsó; az virágos kert, mező, melynek virágait szét kell hinteni, osztogatni, hogy mindenkinek jusson belőle — bármily felekezeti — még a vallástalannak is. (—)

Alapjában véve nem volt s nem is lehet a világ kezdetétől mind e világnak végezetéig egynél több vallás. Voltak ugyan vallásrendszerek, voltak theológiák szám nélkül, de vallás csak egy volt, van és lesz. (*Mino I. S.*)

A vallásos érzés a létérzetnek érzelmi alapja. (*Dr. Borbély I.*)

A vallásosság egy csendes folyam, mely a lelkeken átömlik s Isten felé tereli őket. (*Prohászka.*)

A vallásos közöny nemzeti életünkre is vészteljes hatású. (*Jakab Elek.*)

Minden vallásnak egy a célja: lehozni Istent az emberhez és felemelni az embert Istenhez. (*Haiszler lelkész.*)

Katholikusnak lenni annyit jelent, mint az Istent mindig imádni — mondja egy katolikus pap. Unitáriusnak lenni annyit jelent: az Istent tiszta szivből imádni, embertársainkat szeretni s becsülettel dolgozni. (*Nagy B.*)

A vallás visszavonhatatlanul az egyéni felfogás kérdése lett. A hit csak akkor veszedelmes, ha bizonyos egyöntetűséggel, mintegy szemmel látható többség ügye jelentkezik. De mihelyt egyéni kérdéssé

válik, akkor a legtermészetesebb dolog a világon.
(Renan).

Korunkban a művelt szellemeknél a vallásos érzelemből származó boldogság és felemelkedettség hiányzik.
(Emerson)

A valláskülönbözőség nem földszarki jég, mit az evangéliumi szeretet melege felolvasztani ne bírjon, csak komoly akaratu elhatározás és kezdeményezés kell.
(Ferencz József)

A naturalizmus ábécéje a religióknak. Az ember a természeti vagy külső erők imádásán kezdte, ma már az erkölcsi erők kultuszáig jutott. Kezdetben a saját keze által faragott kő és fa előtt hajlott meg, ma már az ész és szív ideálja előtt szellemen hajlik meg.
(Sámi László)

A vallásnak nemcsak vasárnap a templomban, imádkozás közben, hanem életünk minden pillanatában nyilvánulnia kell.
(Dr. Clark P. I.)

A vallás Istennek megismerése és tisztelése.
(Folytatjuk.) (Ferencz József).

Az Unitárius Naptár.

Az Unitárius Naptár az 1942-ik esztendőben is a Hangya Naptárban jelent meg. Az egyházi névtár mellett négy unitárius szerzőtől van dolgozat benne. Ezek közül csak kettő unitárius vonatkozású. Egyiket *Barabás Miklós* enyedi lelkész-esperes írta „A marosvölgyi unitárius misszió vallástörténelmi emlékei, múltja és jelene” címen, közölve az enyedi unitárius ház képét is, melynek földszintjén a lelkészi lakás és emeletén az imaház foglal helyet; a másikat *Fekete Lajos* úrmösi lelkész-esperes h. „Magyar ifjúsági szervezet a múlt századokban” címen, melyben az úrmösi egyházközségben önként alakult és 1909-ig fennállott, karácsonyra készülő ifjúsági népi szokásait részletesen ismerteti. *Pataki András* várfalvi lelkész „Háborus időkben — helyes beosztást!” címen szövetkezeti vonatkozásban ír, míg a szépirodalmi részben *Gyallai Domokos* „Farsangi álom” című elbeszélése van közölve, melyben szerző egy Benczédben szolgáló kadácsi legény történetét mondja el kedvesen. A 240 oldalra terjedő naptár még több értékes szövetkezeti, iskolai, szépirodalmi, gazdasági, stb. cikket foglal magában.

Nem tudjuk, hogy ki állította össze és ellenőrizte az unitárius részt. Több zavar és egyéb fogyatkozás észlelhető. Az egyházközségek magyar neve nincs meg s egyházkörök szerint nem ABC sorrendben vannak, mint a múltban s csaknem mindenik név román helyesírási hibákkal van nyomtatva. A petrozsényi egyházközség nevét pl. hiába keressük benne. Küküllődombó román neve „Däm-

bäu” helyett „Dalbau“-nak van írva. Több példányból több lap hiányzik vagy össze-vissza van fűzve; van olyan, hogy az unitárius névtár egészen hiányzik. másokban ugyanaz a rész kétszer van meg, stb. Felvetjük a kérdést, hogy vajon nem lehetett volna külön unitárius naptárt kiadni, mint tették a többi felekezetek, mely az unitárius szellem elevenítésére szolgált volna? A naptári rész készen kapható, valamint több kimutatás. A tartalmat unitárius írók műveiből össze lehetett volna állítani s legalább kétszer annyit el lehetett volna adni, mint így, ami az unitárius szellemet is jobban erősítette volna. Az egyházi éreklődés ébrentartásának legegyszerűbb eszköze s legjobb propagandája a naptár.

SZEMLE.

Tárgyalás az egyház érdekében.

Dr. Gelei József főgondnok dr. Mikó Imre képviselő kíséretében január hó végén kihallgatáson jelent meg a vallás- és közoktatásügyi miniszternél, akinél egyházi és iskolai kérdéseket tárgyaltak meg részletesen, egyebek között a lelkészek fizetésemelését is. Dr. Gelei József azután Németországba utazott, ahol több város tudományos intézetének meghívására előadást tartott. Visszatérő útjában az egyházi és iskolai kérdéseket tovább tárgyalták.

Lelkészeiktatás.

Mélt. és Főtiszt. József Miklós püspök ur eltávozásával megüresedett lelkészi állásra a budapesti egyházközség egyhangulag Szent-Iványi Sándor hitoktató lelkészt, teol. tanárt választotta meg. Beiktatása február 1-én ment végbe nagy érdeklődés mellett és nagy ünnepélyesség keretében. A beiktatást maga a Püspök Ur Óméltósága végezte. A szerencsés választáshoz gratulálunk és áldásos munkálkodást kívánunk.

Lelkészeválasztás.

Értesülésünk szerint az ádámosi lelkészi állásra Sebe Ferenc bethlenszentmiklósi lelkész pályázott. A választás február 23-ra van kitűzve.

Az ideiglenesség megszüntetése.

A december kó 11-én Tordán tartott E. K. Tanács-i gyűlés az egyházi vezetés ideiglenességének a megszüntetése mellett foglalt állást. Evégből szükségesnek tartotta a kormánnyal való sürgős tárgyalást és az Egyházi Főtanács összeállítását. Szélesebb körben érdeklődéssel várják, hogy az ideiglenes egyházi vezetőség tett-e az ügyben valami lépést s milyen eredménnyel? Lehet-e remélni az ideiglenesség megszüntetését és a törvényes uton való elindulást?

Bölonben Rostás Dénes kálnoki lelkész választotta meg, aki február 15-én foglalta el állását. Jövő számban részletesen számolunk be róla.

Kálnokon a lelkészi teendők ellátásával Kiss Tihamért bizta meg a püspök.

A jószágfelügyelőség jelentése.

A jószágfelügyelőség elnöke a fentebb említett gyűlésen bejelentette, hogy az esztendő végén zárszámadást készítenek s az egész gazdasági életről az E. K. Tanács és Főtanács tagjainak részletes jelentésben számolnak be. Február közepén tul vagyunk s a mindenn tekintetben teljes és tiszta képet adó jelentést még nélkülözzük. Egyházi érdek, hogy a jelentést az érdeklődők mielőbb olvashassák.

Egyházköri beosztás

A romániai unitárius egyház a bécsi döntés után 3 egyházkörre (esperesi kerületre) van osztva. E három egyházkörhöz vannak csatolva azok az egyházközségek, amelyek előbbi egyházkörökről leszakadtak. Többeknek a véleménye szerint az egymáshoz közel fekvő, leszakadt egyházközségekből új egyházkört kell alakítani s így a könnyebb egyházi közigazgatás kedvéért, de a gyakorlati szempontot is szem előtt tartva, az egyházkörök számát négyre emelni. Eszerint az egyházköri beosztás a következő képet mutatná:

I. Aranyostordai egyházkör: 1. Abrudbánya. 2. Aranyosgyéres. 3. Bágyon, 4. Csegez. 5. Gyéres. 6. Jára. 7. Komjátszeg. 8. Kövend. 9. Lupény—Vulkán. 10. Mészkö. 11. Nagyenyed. 12. Petrozsény. 13. Sinfalva. 14. Szentmihály. 15. Szind. 16. Szovát. 17. Torda. 18. Tordatur. 19. Torockó. 20. Torockó-szentgyörgy. 21. Várfalva. 22. Verespatak.

II. Küküllői egyházkör: 1. Ádámos. 2. Bethlenszentmiklós. 3. Désfalva. 4. Dicsőszentmárton. 5. Harangláb. 6. Küküllődombó. 7. Küküllőszéplak. 8. Magyarszentbenedek. 9. Magyarsáros. 10. Medgyes-Erzsébetváros. 11. Szőkefalva,

III. Felsőfehéri egyházkör: 1. Alsórákos. 2. Brassó. 3. Datk. 4. Fogaras—Szeben. 5. Olthéviz. 6. Ürmös.

IV. Új egyházkör. 1. Alsóboldogfalva. 2. Magyarzsákod. 3. Küküllőszárd. 4. Pipe. 5. Segesvár. 6. Székelyderzs. 7. Székelymuzsna. 8. Ujszékely,

Eszerint a leszakadt egyházközségek is megkapnák a maguk sorából választott egyházi vezetőséget és egyéb tekintetben is képviselőket nyernének.

A karácsonyfa ünnepély

megtartásáról néhány egyházközségből a múlt számban beszámoltunk. Kiegészítésként közöljük, hogy a karácsonyfa ünnepélyt Magyarzsákodon is megtartották dec. 25-én délután az iskola helyiségében.

Az iskolás növendékek a „Bethlehemes játék“ c. egyfelvonásos gyermekszindarabot igen nagy tetszés mellett adták elő, 18 növendék alkalmi verseket szavalt s száznál több szeretetsomagot és füzeteket osztottak ki. Szathmáry Géza lelkész megnyitót és bezárót mondott. Az ünnepély megrendezéséért és a szindarab betanításáért Nagy Irén h. tanítónőt illeti nagy elismerés és dicséret.

Halálozás.

László János ny. máv. főf. gyelő 1941 dec. 30-án 70 éves korában Budapesten elhunyt. Tagja volt az Egyházi Főtanácsnak és tiszteletbeli presbitere a budapesti egyházközségnek, amely megtisztelő címet buzgó egyházközségi munkálkodásával érdemelte ki. Kenyérkereső szolgálatát hűséges és példaadó lelkiismeretességgel töltötte be, de az egyházi ügyekkel való foglalkozásra is mindig tudott időt szakítani. Erdély szülőtte volt, s az erdélyi unitáriusok minden jó tulajdonságát magával vitte és kifejezésre juttatta, bárhova vitte sorsa. Elhunytát gyermekei és unokái, testvérei, vejei és kiterjedt rokonság gyászolja a barátok és ismerősök sokaságával együtt. Nyugodjék békében.

László Gyula, a kolozsvári unitárius kollégium nyug. testnevelési tanára munkás életének 78-ik évében rövid, súlyos szenvedés után január 31-én Kolozsvárt elhunyt. Tagja volt az egyházi főtanácsnak és a Kollégiumnál hosszabb időn át titkári állást töltött be. Vezetése mellett a Kollégium ifjúsága sok tornaversenyen vett részt és mindig igen szép eredménnyel. Az igazgatóság külön gyászjelentést adott ki, melyben a következőket olvassuk: „Finom lélekkel, kiváló tehetséggel, az ifjúság iránt soha megszűnő buzgalommal, szolgálatkészséggel, példás rend és munkaszeretettel megáldott férfiú volt.“ Brassóból származott és szülőföldje iránt mindig a legnagyobb szeretettel érdeklődött. Felesége, gyermekei és unokája mellett kartársai, barátai és tisztelői gyászolják. Nyugodjék csendesen.

Szerkesztőség kérése.

Az „Unitárius Jövendő“ az egyházi érdek szem előtt tartása mellett az unitárius gondolkodás és szellem ismertetésére és erősítésére is törekszik. Hirt ad a kisebbségi sorsban élő egyházi életéről, de szolgálatot igyekszik tenni a bárhol élő unitáriusoknak és az unitárius ügy iránt érdeklődőknek. A megnehezült életkörülmények között s az ujesztendőben újból igen nagy mértékben emelkedett nyomdai költségek mellett azonban feladatát csak úgy tudja betölteni, ha a szives olvasók a csekély előfizetési díjat előre pontosan befizetik és a hátrálékot gondosan rendezik. Köszönettel vesszük, ha egészen díjmentes fázadozásunkat azzal is méltányolják, hogy a lapra má-

sok figyelmét felhívják, új előfizetőket szereznek s amennyiben tehetik, a lap fenntartásához önkéntes kegyes adománnyal is hozzájárulnak, amit nyugtázni fogunk. A szentírás tanítja, hogy „aki adakozik, annál inkább gazdagodik“.

A lakás- és címváltozás sürgős bejelentését kérjük.

Előfizetési tájékoztató.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, hogy az előfizetési díjat az esetleges hátrálékkal együtt, az alább megnevezettekhez mielőbb megküldeni sziveskedjenek:

a) Romániában a szerkesztőség címére;
b) Az erdélyi területen Hadházy Sándor egyházi pénztáros kezéhez, Kolozsvár, Unitárius Kollégium.

c) A Nagyváradon túl levő területen az „Unitárius Iratmisszió“ vezetője Ujváry László urhoz Budapest. V. Koháry u. 4. sz.

d) Kolozsvárt az előfizetési díjakat Szabó László tanárjelölt szedi be.

Bizalommal kérjük olvasóinkat, hogy kérésünket figyelembe venni s azt mielőbb teljesíteni sziveskedjenek.

Biztosítást a legelőnyösebben

az **Első Romániai**
Temetést Biztosító
R. T.-nál (ezelőtt G. SZÁVA és A. SZÁVA)

köthet.

Brassó, Weiss Mihály-u. 35

Biztosítások életeteket
és vagyonotokat a

Francia Romana

Ált. Bizt. R. T.-nál

Ügynökségek az ország
minden fontosabb városában.

Felvilágosítások a biztosítás minden ágában:

Brassó, Tehénpia c 1.

Tip. BODOR Braşov, Strada Lungă 3. — Telefon 31-74.

ALAPITVA 1823.

Scherg Vilmos és Társai

R. T.
POSZTÓ ÉS DIVATÁRU GYÁRA

a legfinomabb és leg-
tartósabb uri- és női
divatszöveteket gyártja.

LERAKATOK:

Brassó, Temesvár, Kolozsvár

Általános Hitelbank R. T.
Braşov

fiókok:

TIMIŞOARA
ORADEA

A Közgazdasági Bank R. T.

(volt Brassói Népbank)

értesíti igen tisztelt ügyfeleit, hogy a kölcsönök folyósítását újra megkezdte.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Braşov, Str. Dr. Babeş 1 sz.

hova a lappal kapcsolatban minden meg-
keresés, közlemény és pénzösszeg küldendő.

Kérjük munkatársainkat, hogy a lapba szánt minden c-
ket vagy egyéb közleményt a hónap 5-éig szivesked-
nek a szerkesztőségbe juttatni.

Mélt.

*Vilmos és Társai Gyár
Közleményi sz. elnök urunk
Budapest
VIII. Jellő utca 6. sz.*

